

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Микола
ХВИЛЬОВИЙ

САНАТОРІЙНА
ЗОНА

Повісті, оповідання, роман

Харків
«Фоліо»
2017

КІТ У ЧОБОТЯХ

I

Отже, про глухе слово: Гапка. Гапка — глухо, ми її не Гапка, а товариш Жучок. Це так, а то — глухо.

А от гаптувати — це яскраво, бо гаптувати: вишивати золотом або сріблом.

...А то буває гаптований захід, буває схід, це коли підводиться або лягає заграва.

Гаптований — запашне слово, як буває лан у вересні або трави в сіновалах — трави, коли йде з них дух біляплавневої осоки.

Гапка — це глухо. Ми її: товариш Жучок.

І личить.

...От вона.

Це тип: «кіт у чоботях»? Знаєте малюнки за дитинства: «кіт у чоботях»? Він дуже комічний. Але він теплий і близький, як неньчина рука з синьою жилкою, як прозорий вечір у червінцях осені.

«Кіт у чоботях» — це товариш Жучок. От.

А тепер я питаю:

— Відкіля вони вийшли — товариші Жучки? Скільки їх вийшло? Га?

А пройшли вони з краю в край нашу запашну червінькову революцію. Пройшли товариші Жучки, «кіт у чоботях».

...Ах, я знаю: це Жовтнева тайна. Відкіля вони вийшли — це Жовтнева тайна.

...Сьогодні в степах кінноти не чути, не бачу й «кота в чоботях».

Відкіля прийшов, туди й зник.

...Зникли, розійшлись по шляхах, по кварталах, по глухих дорогах республіки.

«Кіт у чоботях» — це муралі революції.

І сьогодні, коли голубине небо, коли вітер стиха лоскоче мою скроню, в моїй душі васильковий сум.

?

Так! Я хочу проспівати степову бур'янову пісню цим сіреньким муралям. Я дуже хочу, але —

— Я не можу: треба, щоб була пісня пісень, треба, щоб був —

— Гімн.

Тому й васильковий сум: хіба я створю гімн «коту в чоботях», щоб понести цей гімн у глухі нетрі республіки?

Хіба я створю гімн?

.....
От її одіж:

— Блуза, спідничка (зимою стара шинеля), капелюшок, чоботи.

Блуза колір хакі, без гудзиків, колір хакі — це ж зелений, а вся революція стукає, дзвенить, плужить, утрамбовує по ярках, по бур'янах, біля шахти — де колір хакі.

Вся революція без гудзиків, щоб було просторо, щоб можна розправитись, зітхнути вільно на всі легені, на всі степи, на всі оселі...

— На весь світ!

— Спідничка теж хакі, а коли й не так, то все одно так, бо колір з бур'янів давно вже одбився в ній. Так, і спідничка теж хакі. Вона трішки подерта спереду, трішки ззаду, трішки по боках.

Але спідньої сорочки не видно, бо революція знає одну гармонію фарб: червільковий з кольором хакі, тому й сорочка була зелена — тіні з бур'янів упали на сорочку.

От.

Капелюшок... а на нім п'ятикутна зоря. Цього досить? А то ще: під капелюшком голена голова — не для моди, а для походу, для простору.

І нарешті —

— чоботи.

Ну, тут ясно:

подивіться на малюнок, той, що за дитинства.

Досить?

А тепер про її зовнішність, а потім —

— про неї...
...Зовнішність.
Русява? Чорнява?
Ясно — жучок.
А втім, це не важно...
...Очі... ах, ці очі... Я зовсім не роман пишу, а тільки ма-
леньку пісню.
Але треба й про очі.
Очі —
— теж жучок.
Іще дивіться на її очі: коли на бузину впаде серпневий
промінь, то теж її очі.
А от ніс (для баришень скандал!)... ніс — головка від цвяш-
ка: кирпатенький (Кирпик! — казали й так, позаочі тільки).
Ну, ще зріст.
Ясно: «кіт у чоботях».
А втім, я зовсім не хочу ідеалізувати товариша Жучка,
я хочу написати правду про неї — уривок правди, бо вся
правда —
— то ціла революція.
Тепер мій читач чекає від мене, мабуть, цікавої зав'язки,
цікавої розв'язки, а від «кота в чоботях» — загально визнаних
подвигів, красивих рухів —
— іще багато чого.
Це даремно.
Ми з товаришем Жучком не міщани, красивих рухів у нас
не буде:
у товариша Жучка не буде.
За цим звертайтеся до гітарних героїв гітарних поем.
Товариш Жучок — це тільки «кіт у чоботях» із жвави-
ми рухами, з бузинковим поглядом, що ходить по бур'янах
революції і, як мураль, тягне сонячну вагу, щоб висушити
болото...
А яке — ви самі знаєте.
І тільки.
А зав'язки-розв'язки так від мене й не дочекається. Бо
зав'язка — Жовтень, а розв'язка — сонячний вік, і до нього
йдемо.
Розв'язка в гітарних поетів... От: «вони поцілувались,
кінець» або «О, моя Дульцінеє! Всаджу собі оцей чингал...
Умирає...»

Ми з товаришем Жучком цього не знаємо. Правда, подвиги є, але вони не наші...

— А чий?

— Ви подумайте!

Так от. Це не роман — це тільки маленька пісня, і я її скоро скінчу.

II

В цьому розділі я оповідаю про невеличкий подвиг...

— А чий? Ви подумайте!..

...Зима, хуга, буруни, іще буруни...

Потяг, залізниця й рейки, рейки в степ.

На Кубань! На Кубань! На Кубань! Довго паровик борсається в депо: і тут — у депо, і там — у депо...

І тихо в мовчанці стоять снігові станції: може, знову ми будемо бігти сюди розгублені, з запаленими очима, а за холодними станційними будинками завиють вовки на журний холодний семафор.

Але сьогодні ми їдемо на Кубань, бо віримо в свої запалені очі.

— Товаришу Жучок!

Так, і товариш Жучок!

...А чому вона в цьому полку, ви, звичайно, не знаєте й ніколи не визнаєте, бо й я не знаю, а брехати не хочу: це уривок правди, а вся правда — то ціла революція.

...На кожній станції тільки й чути:

— Козаки! Козаки!

Всюди козаки, всюди бандити.

Тягнеться потяг, як ледачі воли в поле, як ледачі воли з поля.

Степ. Раптом:

— Стоп!

— Що таке?

— Нема палива.

.....
— Товариші! Всеросійська кочегарка в небезпеці!

Д'єх, яблучко, куда котішся,

Попадьош до Краснова — не воротішся.

ЗМІСТ

Романтик «в діадемі червоного страждання». *Микола Жулинський* . . . 3

ПОВІСТІ Й ОПОВІДАННЯ

Кіт у чоботях 25

Синій листопад 39

Дорога й ластівка 54

Я (Романтика) 58

«Лілюлі» 77

Санаторійна зона 100

Сентиментальна історія 212

Іван Іванович 264

ВАЛЬДШНЕПИ. *Роман* 309

Коментарі. *Микола Жулинський* 376